

Fremstilling

af hvorledes Brændevinshandelen en detail for Nærværende er ordnet i Bergen.

(Fra Byens Brændevinshandlere.)

Som man erfarer har Bergens Handelsforening taget Spørgsmaalet om Hensigtsmæssigheden af et Brændevinsbolags Oprettelse hersteds under Behandling, og har i den Anledning nedsat en Komité til Spørgsmaalets nærmere Drøftelse.

Spørgsmaalet har en saavidt stor Betydning, at det maa forudsættes ønskeligt, at de forskjellige Synsmaader komme til orde og da ogsaa de, der ere raadende blandt de i Sagen stærkest Interesserede.

Det vil, naar man betænker, at det her gjælder mange Familiers Existence, ikke forundre Nogen, at man fra den Kant vil søge at fremkomme med Oplysninger, hvoraf det formentlig vil fremgaa, at Brændevinshandelen en detail i vor By for Nærværende er ordnet saa tilfredsstillende, at man ikke i nogen Henseende ved et Bolag vil kunne frembringe en bedre Tingenes Tilstand i denne Retning.

Lader os altsaa se, paa hvilken Fod denne Handel nu er indrettet her.

Som bekjendt har den siden 1846 været i Hænderne paa et vist begrændset Antal Handelsborgere, der mod en meget høj Skat har havt Eneret til at drive samme. Dette Antal er for Nærværende 23, men er ved Repræsentantbeslutning bestemt til, efterhvert som de nuværende Indehavere af Brændevinsret afgaar, at skulle indskrænkes til 20. Nu betales af hver c. 700 Spd. aarlig, men naar Antallet bliver 20 vil Skatten blive 800 Spd. Foruden denne separate Skat betales de almindelige Nærings- og Fattigskatter af deres Handel. Man erholder nu kun Bevilgning med Ret til bemeldte Handel for 1 Aar. Derved har Byen det i sin Magt at kunne fratage en Brændevinshandler hans Ret, forsaavidt som han ikke skulde bestyre den med den fornødne Orden. Ligesiden 1846 har der imellem Brændevinshandlerne været oprettet en Overenskomst om Priser m. m., ligesom der ogsaa er fastsat Mulkt for Overtrædelse, og er man i denne Henseende undergivet Politiets Kontrol. Vor Lovgivning tillader, at Handelen foregaar hver Søndag fra Kl. 8 Morgen til 10 Aften undtagen Aftenerne før Søn- og Helligdage, da der maa lukkes Kl. 5. Denne Lovbestemmelse have de Handlende naturligvis ikke alene strængeligen overholdt, men de have endog gaaet et Skridt videre, idet de Fleste have sine Udsalgssteder lukkede allerede Kl. 8 à 9 Aften. Ligeledes er det en bekjendt Sag, at man ogsaa har havt sine Udsalgssteder lukkede ved festlige Anledninger, hvor man ikke var nødt dertil, f. Ex. seneste 17de Mai, da man var kommen overens om at lukke Kl. 12 Middag. At Lokalerne i Regelen ere rummelige og luftige, vil man kunne overbevise sig om, og vil Politiet kunne bevidne, at der paa Udsalgsstederne hersker den bedst mulige Orden. Brændevinshandelen er, tør det siges, paa saavidt dannede Folks Hænder, som intet andet Sted i vort Land, og heri maa det vel ogsaa siges at Byen har en stor Garanti. Foruden at den moralske Følelse tilsiger Brændevinshandlerne at tage alle passende Hensyn, ligger det i deres egen velforstaaede Interesses Medfør, at de overholde den størst mulige Orden og Agtsomhed. Det er jo ingen letvint Sag for en Næringsdrivende at skifte den Stilling han har, naar den nogenledes brødfoder ham, og da man ved, at der føres stræng Kontrol og Bevillingen kun er for et Aar, maa der naturligvis vaages over streng Orden og Sømmelighed, da man ellers let kan udsætte sig for at miste sin Næringsvei.

[Bergen ca 1875?]

510070

Spørges der altsaa nu: Hvad er det for Goder man antager at kunne opnaa ved et Bolag, som man ikke allerede har her, saa maa man blive Svaret skyldig. Bolaget vil have saa faa Udsalgssteder som muligt; dette er jo allerede Tilfældet her, som tidligere omtalt. Nu er der 23 som senere indskrænkes til 20, hvilket er det mindste Antal som Repræsentantskabet har fundet hensigtsmæssigt. Bolaget vil have høie Udsalgspriser; disse ere allerede saa høie, at dersom de nu skulde forhøies endmere, vilde deraf kun resultere, at man endmere slog sig sammen om Ankerdeling, der, som bekjendt, allerede nu foregaar i stor Maalestok, saavel blandt den høiere som den lavere stillede Mand i Samfundet. Man skal vogte sig for, at ikke Arbejderne ogsaa falder paa at slaa sig sammen om et Anker, og derved tager sine Flasker med Brændevin med sig i sit Hjem. Bolaget vil have Udsalgstiden saa indskrænket som muligt; denne er allerede saa indskrænket, som den med Rimelighed kan være, og som Landets første Mænd have fundet at den bør være. Naar Storthinget nemlig, uagtet indkomne Andragender fra forskellige Almannamøder om end yderligere Indskrænkning af Udsalgstiden, ikke har fundet at burde forandre denne, maa man vel antage, at det er bedst som det er. Naar Brændevinshandlerne alligevel, som tidligere anført, frivilligen have deres Udsalgssteder lukkede før den lovbefalede Tid, da er dette skeet for at imødekomme den almindelige Opinion.

Bolaget vil, at man skal have rummelige og sunde Lokaler; at man ikke skal skjænke berusede Folk; og at der idetheletaget paa Udsalgsstederne skal herske Orden og Sædelighed. Om Lokalerne er der tidligere oplyst, og hvad det angaar, at skjænke berusede Folk, da er dette noget, som det strængeligen er paalagt Bestyrerne paa Udsalgsstederne at undgaa. Man maa nemlig ikke tro, at man har størst Fortjeneste af de saakaldte Drukkenbolte; tværtom, disse genere langt mere end de gavne, og man vilde være Enhver taknemmelig, der kunde faa dem fjernet fra Udsalgsstederne. Al Støi og Uorden opstaar naturligvis ved disse og som oftest fremkommer den derved, at de vil have Brændevin, som bliver dem nægtet.

Der er vel ingen Sag, som har været omhyggeligere gransket paa vore Storthing end netop Brændevinssagen, og naar nu Landets første Mænd efter disse mange Aar ikke har fundet en bedre Maade at faa denne Sag ordnet paa, end den nuværende, maa man vel være tilfreds hermed. Er da Tilstanden i de Byer, hvor Brændevinbolag nu tildels har været etableret, saa udmærket, at dette skulde være et folgeværdigt Exempel for os? Det har været opstillet som et Gode, at Fortjenesten har steget Aar for Aar! Dette maa vel hellere ansees for et Onde end for et Gode; thi det er klart, at jo større Fordel jo større Brændevinsdrik. Var derimod Fortjenesten aftaget Aar for Aar, og Moraliteten derefter bleven bedre, da maatte det siges, at et godt Resultat var vundet. Nei! med de vundne Resultater i moralsk Henseende er det nok daarlig bevendt; thi som erfares fra Gøteborg, er dersteds nedsat en Komité, der skal underhandle med Bolaget om, hvorvidt det vilde hæmme Fylderiet ved at holde Udsalgsstederne lukkede Søn- og Helligdage samt Lørdagsaftenerne. Altsaa har Gøteborgbolaget i disse flere Aar det har virket, endnu ei engang formaaet, at dets Udsalgssteder ere lukkede Søn- og Helligdagene samt Aftenerne foran disse, en Sag, som jo allerede for mange Aar siden er ordnet her. Ligesaa er det at antage, at Fylderiet hellere er tiltaget end aftaget, siden man har seet sig nødt til at gribe til en slig extraordinær Foranstaltning, at nedsætte en Komité i den Anledning. At man heller ikke i Kristianssand har kunnet glæde sig ved Bolagets Resultater i saa Henseende, er blevet bekræftet af tvende meget agtede Borgere fra nævnte By, med hvem en herboende Mand i Sommer havde Anledning at tale. Fra andre Kilder berettes, at der i Kristianssand findes nu langt flere berusede Folk i Gaderne end tidligere, hvilket skal hidrøre fra at Folk nu genere sig for at gaa ind i Bolagets Udsalgssteder og der nyde sin Dram, hvorimod de formaa Børn at gaa derind for at købe paa Flasker og Krukker, hvis Indhold de tildels nyde paa Gaden eller i Hjemmet.

I Stockholm var Spørgsmaalet om Bolag ogsaa fornylig paa Bane, men man vilde der, efter de Oplysninger man havde fra Gøteborg, ikke gaa ind paa at oprette et saadant, hvorimod man, ligesom her, bestemte sig til at indskrænke Udsalgsstederne. Det maa vel ogsaa ansees udenfor al Tvivl, at dersom man i Gøteborg eller de andre Steder, hvor Bolag nu ere oprettede, havde havt Brændevinssagen ordnet saa godt som her, vilde man ikke have faldt paa at oprette Bolag.

At man ogsaa her træffer mange berusede Folk, er vistnok saa, men man skal ikke alene give Brændevinet Skylden herfor, men man skal vende Blikket til en anden Kant og undersøge, om ikke Kilden findes der. Paa Søn- og Helligdage, Helligaftener og Festdage, ser man ofte Folk i beruset Tilstand, og det uagtet Brændevinsstederne ere lukkede. Heri ligger der en Opfordring til en alvorlig Undersøgelse, om hvorvidt den værste Kilde til Drukkenskaben ligger i Brændevinsdrikken eller om den ikke skulde søges i alle Fald ligesaameget i de for uskyldigere anseede Drikkevarer Vin og Øl, som rigelig tilbydes rundt om i Byen. Af Erfaring ved man, at den, der vil stimulere sig, til alle Tider har det i sin Magt at skaffe sig et Berusningsmiddel, det hede nu Brændevin, Vin, Øl eller hvad man vil kalde det, og skulde man ved Lov tænke sig alle de Sorter forbudt, vilde Opfindsomheden nok være færdig til at præstere andre Sorter, kun lidet forskellige i Navn og Form. Et maa vel indrømmes, at der findes Folk i denne By, der arbeide for Bolag, som føle Uvilje imod Udskjænkning af Brændevin, eller mod de Mænd der befatte sig dermed, men som slet ikke tage i Betænkning eller føle sin Samvittighed betyngtet ved selv at sælge Brændevin i Piber, Tønder eller Ankere.

Hvad nu det finansielle Spørgsmaal angaar, tør det vel være høist uvist, om Nettoudbyttet for Kommunen vil blive større end de 16,000 Spd. — som den nu kun har den Uleilighed at indkassere i 2 Terminer, thi skal Hensigten, nemlig Brændevinsdrikkens endyderligere Indskrænkning opnaaes, maa der ogsaa tages end strengere Forholdsregler derimod, end de som nu anvendes, og skal dette iagttages, da maa det vel meget betvivles om Kommunen vil kunne erholde ovennævnte Udbytte, foruden Indtægten ved de Skatter som Brændevinshandlerne betale af sin Næring.

Efter hvad der nu er oplyst, maa det vel staa klart for Enhver, der med et uhildet Blik betragter Sagen, at Byen hverken i moralsk eller finansiell Henseende vil vinde noget ved at etablere et Bolag her, idet man nemlig i fuldt Mon allerede har de Goder, som man vilde kunne opnaa ved dette. En Ting maa ogsaa specielt lægges Mærke til, nemlig, at Brændevinsskatten ikke i nogen af vore Byer, i Forhold til Indbyggerantallet, har været saa høi som her, og at især ingen enkelt Brændevinshandler har betalt en saa høi personlig Skat som her. Gjennemlæser man nu ogsaa de Love, som andetsteds ere opstillede for Bolagene, vil man finde, at man allerede i strengere Grad har disse her. Naar det altsaa er bevist, at man ikke i nogensomhelst Retning vil vinde noget ved Oprettelse af et Bolag hersteds, hvorfor da søge at faa et saadant istand, og derved berøve 23 Borgere den Næringsvei som de nu i henved 30 Aar have havt, og hvorfor de have opoffret sig? Tilstanden er sandelig ikke saa sørgelig her, at det er nødvendigt at gribe til slige Foranstaltninger. Den Gang da det i Repræsentantforsamlingen blev bestemt, at Antallet skulde indskrænkes til 20, blev det i Debatten, da Bolaget kom paa Tale, udtalt som en almindelig Mening, at man maatte tage Hensyn til de daværende Indehavere af Brændevinsretten, idet man fandt, at man ikke saadan udendvidere kunde fratage mange Familier deres Levevei. I 1846, fra 1849-
sagde flere af de nuværende Brændevinshandlere sig al anden Handel i den Tanke, at de for deres øvrige Levedage skulde kunne beholde denne Erhvervskilde, og nu, efterat de ere naaede op i en fremrykket Alder, vil man igjen kaste dem ud af denne deres Næringsvei. Dertil kommer at flere af dem tildels have tilkjøbt sig dyre Eiendomme eller i andre Henseender have indrettet sig paa en bekostelig Maade for denne Handel. En saadan Fremgangsmaade mod dem vilde i Sandhed være høist ubillig og uretfærdig, og vistnok være enestaaende i vort Land.

Enhver maa saaledes formentlig indrømme, at de her meddelte Oplysninger viser, at Ordningen ved Brændevinshandelen i vor By er saa tilfredsstillende, som man kan ønske den, og at de paa andre Steder oprettede Bolag ingen bedre Ordning eller heldigere Resultater have at opvise.